

Sygn. akt V U 329/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 lipca 2019 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Mirosława Molenda-Migdalewicz

Protokolant: star. sekr. sądowy Katarzyna Awsiukiewicz

po rozpoznaniu w dniu 3 lipca 2019 r. w Legnicy

sprawy z wniosku E. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o odstąpienie od zobowiązania do zwrotu nienależnie pobranej renty rodzinnej

na skutek odwołania E. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 16 lutego 2018 r.

znak (...)

oddala odwołanie

SSO Mirosława Molenda-Migdalewicz

Sygn. akt VU 329/18

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 16 lutego 2018 r., znak (...) - wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 09 czerwca 2017r. – stwierdził, że wnioskodawczyni E. G. pobrała nienależne świadczenie z tytułu renty rodzinnej za okres od dnia 11 października 2016r. do 28 lutego 2018r. w łącznej kwocie 28334,27zł i zobowiązał ubezpieczoną do zwrotu tej kwoty .

Od powyższej decyzji wnioskodawczyni złożyła odwołanie , domagając się jej zmiany , wskazując , że pobierając rentę rodzinną - przyznaną decyzją ZUS – nie działała w złej wierze , gdyż była przeświadczona , że renta rodzinna po zmarłym mężu jest dla niej świadczeniem należnym.

Ponadto wnioskodawczyni wskazała , że na dzień wydania zaskarżonej decyzji nie jest osobą wzbogaconą, gdyż środki wypłacone jej przez ZUS z tego tytułu przeznaczyła na bieżącą , codzienną egzystencję .

W odpowiedzi na odwołanie organu rentowego wniósł o jego oddalenie podnosząc, iż wnioskodawczyni świadomie wprowadziła w błąd ZUS wskazując w oświadczeniu , że do dnia śmierci męża pozostawała z nim we wspólnym pożyciu , mieszkali razem pod jednym adresem i prowadzili wspólne gospodarstwo domowe , co jak wykazało postępowanie prowadzone przed Sądem w sprawie VU 1236/16- było nieprawdziwą informacją .

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W. G. i E. G. zawarli związek małżeński w dniu (...). Ze związku tego pochodzi dwoje dzieci: syn Ł. (ur. w (...) r.) i córka A. (ur. w (...) r.).

W dniu 20 kwietnia 2005 r. W. G. złożył w Sądzie Okręgowym w Legnicy pozew o rozwód bez orzekania o winie. W pozwie twierdził, że jego małżeństwo z E. G. zaczęło się psuć po ok. roku od jego zawarcia. Zaczęły się awantury domowe, konflikty, których głównym powodem były finanse. Według W. G. jego żona miała do niego pretensje o to, że za mało zarabia, porównywała go do innych górników, narzekała, że pracuje na powierzchni, a tzw. górnicy „dołowi” otrzymują dużo lepsze wynagrodzenie. Jako drugą przyczynę rozkładu małżeństwa W. G. wymienił fakt, że jego żona praktycznie w każdej sprawie zasięgała opinii swojej mamy. W jego ocenie, nie on z żoną, lecz jego teściowa miała decydujący wpływ na wychowanie dzieci, a jego zdanie w zasadzie nie miało dla jego małżonki żadnego znaczenia, nawet w tych sporadycznych przypadkach, kiedy coś z nim konsultowała, to i tak jej zdanie przeważało. W. G. podał również, że od 3 – 4 lat żona nie informuje go nawet o planach wakacyjnych swoich i dzieci, a o wyjeździe dowiadyuje się najczęściej na dzień przed. A ok. 2 lata temu przestał nawet stołować się w domu, gdyż żona oznajmiła mu, że inne panie nie gotują. Twierdził, że praktycznie został wyłączony z życia rodzinnego.

W odpowiedzi na pozew E. G. zaprzeczyła twierdzeniom podnoszonym przez męża w pozwie. Podała, że prawdziwą przyczyną rozkładu pożycia małżeńskiego jest inna kobieta, z którą W. G. obecnie żyje w konkubinacie, a na potrzeby sprawy rozwodowej podaje, że wynajmuje u niej pokój. Wskazując na powyższe, E. G. zgodziła się na rozwód bez orzekania o winie stron.

Dowód: dokumenty z akt sprawy o sygn. I RC 685/05, w tym: pozew o rozwód k. 3-4, odpis

skrócony aktu małżeństwa k. 5, odpis skrócony aktu urodzenia k. 6, odpowiedź na

pozew k. 26-27, wywiad środowiskowy k. 33-38, protokół z rozprawy z dnia

09.11.2005 r. k. 40-42, wyrok z dnia 09.11.2005 r. k. 43

W. G. na mocy ugody sądowej zawartej przed Sądem Rejonowym w Lubinie w dniu 8 czerwca 1987 r. (III RC 640/87) płacił co miesiąc na rzecz syna Ł. alimenty w kwocie 6.000 starych złotych. Kolejną ugodą sądową, zawartą przed Sądem Rejonowym w Lubinie w dniu 24 marca 2005 r. (III RC 146/05) alimenty te uległy podwyższeniu do kwoty 350 zł miesięcznie, zaś na rzecz córki A. zasądzone zostały alimenty w kwocie 250 zł miesięcznie.

W pozwie z dnia 31 lipca 2006 r. o podwyższenie alimentów na rzecz córki A. G. podnosiła, że samodzielnie ponosi koszty związane z utrzymaniem mieszkania oraz utrzymaniem dwójki dzieci, W. G. nie interesuje się losami dzieci, a jedynie ogranicza się do przekazywania zasądzonych alimentów. Jako adres do doręczeń dla W. G. wskazała: L., (...) – mieszkanie jego konkubiny R. W.. Wyrokiem z dnia 2 października 2006 r. Sąd Rejonowy w Lubinie podwyższył alimenty na rzecz A. G. z kwoty 250 zł do kwoty 300 zł miesięcznie.

Dowód: dokumenty z akt sprawy o sygn. III RC 146/05, w tym: ugoda sądowa z dnia

24.03.2005 r. k. 11

dokumenty z akt sprawy o sygn. III RC 562/06, w tym: pozew o podwyższenie

alimentów k. 2, wyrok Sądu Rejonowego w Lubinie z dnia 02.10.2006 r. k. 14

Zmarły W. G. od lutego 2005 r. nie mieszkał wspólnie z żoną E. G. w mieszkaniu przy ul. (...) w L.. W mieszkaniu tym pozostawał natomiast głównym najemcą i był zameldowany.

Od lutego 2005 r. W. G. zamieszkał wspólnie z konkubiną R. W. w jej mieszkaniu przy (...) w L., gdzie zameldował się na pobyt czasowy. W 2011 r. R. W. sprzedała ww. mieszkanie i kupiła dom przy ul. (...) w L.. W domu tym R. W. zamieszkała wspólnie z W. G.. Adres powyższy, tj.: ul. (...) w L., W. G. podał jako adres swojego zamieszkania w zakładzie pracy, w ZUS, w bankach i w towarzystwach ubezpieczeń. Zdarzało się jednak, że korespondencja z tych instytucji, w szczególności z banków i towarzystw ubezpieczeń, przychodziła jeszcze na adres jego zameldowania. Było to niezależne od niego. Na wniosek W. G. został on – na mocy decyzji Prezydenta Miast L. z dnia 28 września 2011 r.– wpisany do stałego rejestru wyborców prowadzonego przez Gminę Miejską L. pod adresem stałego zamieszkania w L. przy ul. (...).

W. G. i R. W. nie tylko wspólnie zamieszkiwali w domu przy ul. (...) w L., ale również wspólnie prowadzili gospodarstwo domowe, dzieli się obowiązkami zarówno domowymi, jak i obowiązkami przy opiece nad ich wspólną córką Z. G., urodzoną (...) Wymienieni wspólnie spędzali też czas wolny, weekendy i wakacje, w tym m.in. wakacje w R. w sierpniu 2014 r.

Wszelkie decyzje dotyczące finansowe podejmowali wspólnie. Wspólnie podjęli m.in. decyzję o zaciągnięciu przez W. G. pożyczki mieszkaniowej w zakładzie pracy na remont domu przy ul. (...). Wydatki na ten cel pokrywane były naprzemiennie z kart płatniczych prowadzonych na W. G. i R. W. .

Każde z wymienionych miało upoważnienie do konta bankowego współpartnera i wiedziało o wzajemnych wydatkach. Wśród wydatków tych nie było żadnych kwot, którymi W. G. alimentowałby żonę E. G..

W. G. i R. W. byli też współwłaścicielami samochodu osobowego marki V. (...).

W. G. w dniu 12 grudnia 2011r. zawarł z zakładem pracy polisę z tytułu grupowego ubezpieczenia pracowniczego . Jako osobę upoważnioną w przypadku wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego wskazał R. W. w 100%.

W dniu 17 listopada 2014r. W. G. zmienił dyspozycję na wypadek zdarzenia ubezpieczeniowego w deklaracji przystąpienia do ubezpieczenia grupowego pracowniczego .

Jako osoby upoważnione do wypłaty odszkodowania w przypadku zaistnienia zdarzenia ubezpieczeniowego wskazał R. W. i córkę Z. W. w częściach po 50% każda .

W dniu 20 grudnia 2012 r. W. G. przed Notariuszem J. D. z Kancelarii Notarialnej w L. sporządził testament, w którym do całości spadku po sobie powołał córkę Z. G..

W dniu 12 czerwca 2009 r. syn zmarłego Ł. G. złożył ojcu pisemne oświadczenie, że od miesiąca lipca 2009 r. rezygnuje z alimentów zasądzonych na jego rzecz w dniu 24 marca 2005 r. Takie samo pisemne oświadczenie do ojca wystosowała w dniu 4 stycznia 2016 r. jego córka A. G..

W dniu 4 maja 2016 r. W. G. jako główny najemca zrzekł się należnego mu wkładu mieszkaniowego dotyczącego spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego w L. przy ul. (...) na rzecz córki A. G.. A. G., która do tej pory zamieszkiwała w ww. mieszkaniu wspólnie z matką E. G., wykupiła ww. mieszkanie i obecnie zamieszkuje w nim wspólnie z narzeczoną E. G., jeszcze za życia zmarłego, zamieszkiwała nie tylko w mieszkaniu przy ul. (...) w L., ale także z matką przy ul. (...) w L., która z racji wieku i schorzeń wymaga jej opieki. Zdarzało się, że E. G. u matki przebywała nawet po kilka dni z rzędu.

Dnia 2 października 2016r. W. G. przyjęty został przyjęty w Szpitalnym Oddziale Ratunkowym w L., gdzie był konsultowany neurologicznie z powodu podejrzenia udaru .

Na wniosek W. G. odnotowano „kontakt do żony pacjenta (...)”(karta 167 akt sprawy) .

Umowę abonamentu na powyższy numer zawarła R. W. . Na jej imię i nazwisko były zawarte dwie umowy sprzedaży aparatów z (...) S.A. (...) (nr telefonu wnioskodawczyni) i (...) (nr telefonu W. G.).

W. G. zmarł dnia (...).

W wyroku z dnia 09 czerwca 2017r. Sąd Okręgowy w Legnicy , w sprawie VU 1236/16, przyznał prawo do renty rodzinnej po W. G. w całości małoletniej Z. G. urodzonej dnia (...)

W orzeczeniu uznano , że od sprawy rozwodowej w 2005r. wnioskodawczyni i W. G. nie mieszkali razem i nie łączyła ich więź małżeńska do daty zgonu W. G. .

dowód :

- akta Sądu Okręgowego w Legnicy VU 1236/16.

W dniu 27 października 2016 r. zakład pracy zmarłego (...) S.A. przesłał do ZUS wniosek małoletniej córki zmarłego Z. G. i jego żony E. G. o wypłatę renty rodzinnej po zmarłym wraz z pełną dokumentacją dot. zatrudnienia zmarłego.

W dokumentacji tej znajdowało się oświadczenie E. G. z dnia 25 października 2016r. , z którym wnioskodawczyni wskazała , że do dnia śmierci męża wspólnie zamieszkiwali i prowadzili wspólne gospodarstwo domowe .

Decyzjami z dnia 4 listopada 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. przyznał rentę rodzinną po zmarłym W. G. dwóm uprawnionym: małoletniej Z. G. i E. G.. Kwota renty została podzielona na dwie osoby uprawnione.

W pkt. III ppkt. 2 zostało zamieszczone pouczenie , że za nienależne uważa się świadczenie przyznane lub wypłacane w wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie .

W związku z uzyskaniem informacji, które świadczyły o tym, że zmarły przed śmiercią nie mieszkał i nie prowadził z E. G. wspólnego gospodarstwa domowego, organ rentowy zwrócił się do wymienionej z prośbą o złożenie wyjaśnień dotyczących wspólnego zamieszkiwania i prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego ze zmarłym, jakie zamieściła we wniosku o rentę.

W piśmie z dnia 15 grudnia 2016 r. E. G. oświadczyła, iż do końca życia W. G. pozostawała z nim we wspólnym pożyciu. Zamieszkiwała wspólnie z nim w mieszkaniu, które wspólnie otrzymali, a które następnie wykupiła ich córka. Mieszkanie to znajduje się przy ul. (...) w L., gdzie oboje byli, a ona nadal jest zameldowana i realizuje tam swoje potrzeby mieszkaniowe. E. G. podała, iż ok. 10 lat temu w ich małżeństwie miał miejsce kryzys i wówczas zmuszona była wystąpić o alimenty na rzecz dzieci, w 2007 r. jej mąż dopuścił się zdrady małżeńskiej i ze związku tego urodziło się dziecko, jednakże wybaczyła mężowi ten błąd i pozwoliła na uczestniczenie w życiu tamtego dziecka. Nie przestali jednak żyć jak małżeństwo. Do końca życia męża łączyła ich więź emocjonalna, gospodarcza i fizyczna. Mąż stale partycypował finansowo w utrzymaniu jej oraz ich wspólnego mieszkania. Podała też, że prawdą jest, iż ona i jej dzieci nie byli jedyną rodziną zmarłego, co było dla niej bolesne, ale zaakceptowała ten fakt.

dowód:

akta rentowe k. 1-37.

Decyzją z dnia 15 lutego 2018 r., , ZUS Oddział w L., odmówił E. G. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...) W. G. .

W następstwie wydania powyższej decyzji ZUS Oddział w L. wydał zaskarżoną decyzję .

dowód:

akta rentowe k. 39.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 138 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2013.1440 j.t.) osoba, która nienależnie

pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Na gruncie niniejszej sprawy sporną kwestią wymagającą rozstrzygnięcia Sądu było ustalenie czy po stronie wnioskodawczyni istnieje obowiązek zwrotu nienależnie pobranych renty rodzinnej za okres od 11 października 2016 r. do 28 lutego 2018 r. w kwocie 28 334, 27 zł.

Organ rentowy twierdzi, że świadczenia są nienależnie pobrane, bowiem wnioskodawczyni pomimo pouczenia jej w decyzji o przyznaniu renty rodzinnej o okolicznościach powodujących ustanie prawa do powyższego świadczenia, nadal świadczenie to pobierała .

Natomiast wnioskodawczyni podnosiła, iż składając oświadczenie, stanowiące część wniosku o rentę rodzinną , była przeświadczona , że składa je zgodnie z rzeczywistym stanem stosunków między małżonkami , a w konsekwencji - w ocenie skarżącej – żądanie zwrotu pobranej przez nią renty rodzinnej jest bezpodstawne .

Dla rozstrzygnięcia powyższej kwestii należy wskazać, iż na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych definicja świadczenia nienależnie pobranego, wyrażona w art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalnej łączy w sobie zarówno elementy „świadczenia nienależnego” (obiektywnie, np. wypłaconego bez podstawy prawnej), ale także "nienależnie pobranego", a więc pobranego przez osobę, której można przypisać określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określonego działania (zaniechania). Nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 u.e.r.f.u.s., to świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części (świadczenie nienależne, nieprzysługujące) na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego. Zatem dla oceny obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego świadczeń nienależnie pobranych decydujące znaczenie ma ocena stanu jego świadomości co do zasadności pobierania świadczenia, w tym w szczególności jego zamiar - działanie w złej wierze, z premedytacją, i w złej woli. Wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy, nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonego obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. W konsekwencji zasadnym jest wniosek, że jeżeli wypłata świadczenia nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego to niezasadne jest przyjęcie, że doszło do pobrania nienależnego świadczenia. Inaczej mówiąc, nie można przyjąć, aby doszło do nienależnego pobrania świadczenia, jeżeli jego wypłata (mimo zaistnienia wskazanych okoliczności) nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego. Mogą to być zarówno przyczyny leżące po stronie organu rentowego (błąd), ale także okoliczności niezależne od organu (np. wniosek komornika, zaświadczenie pracodawcy; por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 5 lutego 2014 r., III AUa 1061/13, Lex nr 1425508; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, Lex nr 454781).

Sąd uznał , że niniejszej sprawie nie zaistniały wymienione powyżej okoliczności leżące po stronie organu rentowego , ani pracodawcy zmarłego W. G. jako podmiotu sporządzającego wniosek o rentę rodzinną .

Wydanie przez organ rentowy decyzji o przyznaniu E. G. prawa do renty rodzinnej od dnia 11 października 2016r. było – w ocenie Sądu - następstwem jej świadomego działania , polegającego na wprowadzeniu w błąd ZUS co do wspólnego zamieszkiwania i prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego w dacie śmierci W. G. tj. w dniu (...)Swoje oświadczenie z dnia 25 października 2016r. (karta 8 akt rentowych) wnioskodawczyni podtrzymała w

całości w piśmie z dnia 15 grudnia 2016r. (karta 37 akt rentowych) i konsekwentnie w toku całego postępowania prowadzonego w sprawie Sądu Okręgowego w Legnicy VU 1236/16 , jak również w niniejszym postępowaniu .

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 18 stycznia 2018r. , sprawa IIIAUa 1326/17, rozpoznając apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 09 czerwca 2017r. , sygn. akt VU 1236/16, wskazał , że od sprawy rozwodowej tj. od 2005r. nastąpiło faktyczne zerwanie między wnioskodawczynią , a jej mężem wspólności majątkowej małżeńskiej , a długość trwania związku partnerskiego z R. W. wyklucza istnienie takiej wspólności między małżonkami .

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 lutego 2019r. , sygn. akt IIIUK 148/18, wskazał , że po stronie E. G. brak było osobistej alimentacji majątkowej ze strony męża , z którym nie utrzymywała innych więzi małżeńskich w tym duchowych , fizycznych , osobistych lub mentalnych do dnia jego zgonu .

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd postanowienie z dnia 03 lipca 2019r. oddalił wniosek dowodowy zgłoszony przez wnioskodawczynię w odwołaniu .

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd uznał , że E. G. już w dacie składania oświadczenia w dniu 25 października 2016r. miała świadomość , że jego treść jest niezgodna z stanem faktycznie istniejącym w chwili śmierci męża .

W ocena Sądu stan świadomości wnioskodawczynie o braku od 11 lat więzi majątkowej i braku wspólnego zamieszkiwania z W. G. są – w ocenie Sądu – dowodem w szczególności na zamiar ubezpieczonej działania świadomie w złej woli .

W konsekwencji Sąd uznał , że nie zasługuje na uwzględnienie przyjęta przez wnioskodawczynię argumentacja w niniejszej sprawie , że jako osoba nie posiadająca wykształcenia prawniczego mogła ocenić stan sprawy w taki sposób , który skutkowało złożeniem w dniu 25 października 2016 r. oświadczenie dołączonego do wniosku o rentę rodzinną .

Takie stanowisko odwołującej się Sąd uznał za nie znajdujące uzasadnienia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie Sądu Okręgowego w Legnicy VU1236/16 .W ocenie Sądu prezentowana przez wnioskodawczynię - w sprawie VU 1236/16 oraz w niniejszym postępowaniu - wersja zdarzeń i stan świadomości strony Sąd uznał za autorską wersję zdarzeń dla potrzeb obu tych postępowań , która nie znajdowała uzasadnienia w dowodach nawet w dowodach przedstawionych przez ubezpieczoną dla potrzeb sprawy o rentę rodzinną.

W konsekwencji, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kodeksu postępowania cywilnego oddalił odwołanie , gdyż nie było podstaw do jego uwzględnienia z przyczyn wymienionych w niniejszym uzasadnieniu .